

Ot.prp. nr. 42

(2006–2007)

Om lov om endringer i finansieringsvirksomhetsloven og enkelte andre lover (kredittforening som konsernspiss mv.)

*Tilråding fra Finansdepartementet av 30. mars 2007,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Innledning og oversikt

Finansdepartementet legger i denne proposisjonen frem forslag til lovregler som legger til rette for at et kredittforetak organisert som forening kan omorganiseres slik at et kredittforetak som viderefører virksomheten blir datter av selve foreningen. Forslaget åpner for at Landkreditt-konsernet kan omorganiseres, slik at Landkreditt Bank og et kredittforetak begge blir datterselskaper av foreningen Landkreditt. Forslaget er en oppfølging av Banklovkommisjonens utredning NOU 2006: 17 Kredittforening som konsernspiss.

Departementet foreslår videre at administrerende direktør (daglig leder) ikke lenger skal være medlem av styret i et finansieringsforetak. Forslaget vil bidra til klarere kompetanse- og ansvarsforhold mellom foretakets styre og administrasjon. Forslaget innebærer en oppfølging av Banklovkommisjonens utredning nr. 4, NOU 1998: 14 Finansforetak m.v., hvor det blant annet ble foreslått at daglig leder ikke kan være medlem av styret i finansforetak. Banklovkommisjonens forslag ble i forhold til forretningsbanker og sparebanker fulgt opp i Ot.prp. nr. 11 (2006-2007) Om lov om endringer i finanslovgivningen mv. (forvalterregistrering av aksjer, obligasjoner med fortrinnsrett, mv.), hvor det ble foreslått et forbud mot at daglig leder er medlem av styret. Stortinget sluttet seg til

forslaget, jf. Innst.O. nr. 41 (2006-2007) og Besl.O. nr. 55 (2006-2007). Sparebankloven og forretningsbankloven ble endret ved lov 16. mars 2007 nr. 11.

Departementet foreslår også at personer som etter vedtak av Folkeregisteret har fått hemmelig adresse, ikke behøver å oppgi sin adresse ved oppretting og videreføring av kundeforhold i banker, samt et unntak fra bankers plikt til å registrere kunders faste adresse i slike tilfelle. Kravet etter gjeldende regleverk om at adresse må oppgis blant annet ved opprettelse av bankkonto, skaper praktiske problemer for personer med hemmelig adresse. Målsettingen med denne delen av lovforslaget er å begrense de praktiske problemene personer med hemmelig adresse møter i hverdagen. Lovforslaget er en oppfølging av spørsmål finansministeren ble stilt av Stortinget 19. desember 2005.

2 Kredittforening som konsernspiss

2.1 Kredittforening som konsernspiss

Kredittforeningen Landkreditt ble stiftet i 1915. Formålet var, og er, å tilføre landbruket langsiktig grunnfinansiering. Landkreditt Bank ble etablert 1. april 2002. Foreningen Landkreditt fikk ved Finansdepartementets vedtak 7. desember 2001 dispensa-

sjon fra eierbegrensningsreglene i finansieringsvirksomhetsloven § 2-2 og midlertidig tillatelse til å eie Landkreditt Bank gjennom det heleide holdingselskapet Centralkassen for Bøndernes Driftskreditt AS. Det ble satt vilkår for tillatelsen som begrenser størrelsen på datterselskapet (banken) i forhold til morselskapet (kredittforetaket). Vilkårene er begrunnet i tilsynsmessige forhold. I utgangspunktet er det ikke adgang for et kredittforetak til å eie en bank. Siden kredittforetaket Landkreditt er organisert som en forening var likevel eie av bank den eneste måte Landkreditt kunne organisere sitt ønskede konsern på. Det ble derfor satt størrelsesbegrensninger for at banken ikke skulle bli for stor i forhold til kredittforetaket. Ved Finansdepartementets vedtak 22. oktober 2004 ble tillatelsen for Landkreditt til å eie Landkreditt Bank gjort permanent. De vilkår som var satt for den midlertidige tillatelsen ble videreført. Foreningen Landkreditt søkte 22. juli 2005 om at vilkårene for tillatelsen skulle oppheves. Etter avslag på søknad om oppheving av vilkårene, søkte Landkreditt om lemping av vilkårene. Finansdepartementet innvilget 21. desember 2005 og 13. oktober 2006 delvis søknaden om lemping av vilkårene, i sistnevnte brev under forutsetning av at Landkreditt-konsernet innretter seg etter nye lovregler som eventuelt innføres som oppfølging av NOU 2006: 17.

Spørsmålet om kredittforening skal kunne være morselskap i finanskonsern har begrenset rekkevidde ettersom Landkreditt er den eneste aktive kredittforeningen i Norge. Nærmere informasjon om konsernet Landkreditt, kredittforeninger og konsern fremgår av NOU 2006: 17 kapittel 2 og 3.

2.2 Banklovkommisjonens utredning

Finansdepartementet ga 18. april 2006 Banklovkommisjonen i oppdrag å utrede og vurdere spørsmål knyttet til kredittforetaket Landkreditt og en konserngruppe med konsernlignende tilknytning mellom foreningen Landkreditt og andre finansforetak (herunder bank), og i tilfelle utarbeide utkast til lovendringer som ville legge til rette for slik konserndannelse.

Banklovkommisjonen la 8. september 2006 frem sin utredning, NOU 2006: 17 Kredittforening som konsernspiss, med utkast til endringer i finansieringsvirksomhetslovens bestemmelser om finanskonsern. Banklovkommisjonen foreslår endringer som innebærer at det åpnes for at en eierforening, som etter sine vedtekter ikke kan drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i foretakene som inngår i finanskonsernet, kan bli mor-

selskap i finanskonsern. Dette innebærer at eierforeningen i et slikt konsern vil være et rent holdingselskap uten operativ virksomhet. Etter gjeldende regler har et slikt holdingselskap bare kunnet være aksjeselskap eller allmennaksjeselskap.

2.3 Høring

Banklovkommisjonens utredning ble 13. september 2006 sendt på høring med frist 26. oktober 2006 til følgende instanser:

Alle departementene
Brønnøysundregistrene
Den Norske Advokatforening
Den norske Revisorforening
Finansforbundet
Finansieringsselskapenes forening
Finansnæringens Hovedorganisasjon
Handels- og Servicenæringenes Hovedorganisasjon
Konkurransetilsynet
Kredittilsynet
Landsorganisasjonen i Norge
Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening
Norges Bank
Norges Bondelag
Norsk Tillitsmann ASA
Norske Pensjonskassers Forening
Næringslivets Hovedorganisasjon
Oslo Børs
Sparebankforeningen i Norge
Verdipapirfondenes Forening
Verdipapirsentralen

Følgende har gitt merknader til Banklovkommisjonens utredning:

Finansnæringens Hovedorganisasjon
Kredittilsynet
Landkreditt
Norges Bank
Norges Bondelag
Samvirkeutvalget

Følgende har opplyst at de ikke har merknader:

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Barne- og likestillingsdepartementet
Brønnøysundregistrene
Fiskeri- og kystdepartementet
Fornyings- og administrasjonsdepartementet
Forsvarsdepartementet
Helse- og omsorgsdepartementet
Justis- og politidepartementet
Kommunal- og regionaldepartementet
Konkurransetilsynet
Kunnskapsdepartementet
Landsorganisasjonen i Norge

Norske Pensjonskassers Forening og De Selvstendige kommunale Pensjonskasser (felles uttalelse)
Nærings- og handelsdepartementet
Næringslivets Hovedorganisasjon
Olje- og energidepartementet

2.4 Gjeldende rett

2.4.1 Reglene om eierkontroll

Det følger av finansieringsvirksomhetsloven § 2-2 at erverv av eierandel (eller stemmeandel) i finansinstitusjon på 10 prosent eller mer (kvalifisert eierandel) krever forhåndstillatelse. Det samme gjelder dersom erverv for øvrig gir adgang til å utøve vesentlig innflytelse i ledelsen av institusjonen og dens virksomhet. Det er videre plikt til å innhente ny tillatelse før eierandelen overstiger 20, 25, 30 eller 50 prosent. Reduksjon av eierandeler under de angitte tersklene utløser meldeplikt til Kreditttilsynet.

Finansieringsvirksomhetsloven § 2-3 fastsetter at tillatelse skal gis dersom erververen er egnet til å utøve slik innflytelse i finansinstitusjonen som den samlede eierandel vil gi grunnlag for. Vurderingen av egnethet vil være basert på myndighetenes skjønn, men det er i § 2-3 annet ledd angitt momenter myndighetene skal legge særlig vekt på, herunder tidligere handlemåte i forretningsforhold, tilgjengelige økonomiske ressurser, hensynet til forsvarlig virksomhet og om erververen vil kunne bruke sin innflytelse i institusjonen til å oppnå fordeler for egen eller tilknyttet virksomhet.

Formålet bak reglene om eierkontroll er i hovedsak å sikre spredningen av eierskap i den enkelte finansinstitusjon og hele finansnæringen. Regelverket skal bidra til maktspredning slik at ikke et fåtall personer har for stor kontroll over tilgang på kreditter og egenkapital og styring av kapitalvolum mv. Eierspredning skal også medvirke til å sikre den enkelte institusjons, og finansnæringens, uavhengighet. Det anses som en forutsetning for effektiv konkurranse at man unngår vesentlig innbyrdes eierskap eller nære relasjoner mellom ulike finansinstitusjoner, og mellom ulike finanskonsern. Lovreglene om kontroll med eierandeler i finansinstitusjoner ble vedtatt på bakgrunn av Ot.prp. nr. 50 (2002-2003), jf. Innst.O. nr. 88 (2002-2003). For ytterligere informasjon om bakgrunnen for eierskapsreglene vises det til NOU 2002: 3 Eierbegrensning og eierkontroll i finansinstitusjoner og NOU 2006: 17 Kredittforening som konsernspiss kapittel 5.

2.4.2 Reglene om finanskonsern

Reglene om finanskonsern er tatt inn i kapittel 2a i finansieringsvirksomhetsloven. Det følger av finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 bokstav a, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 1-4, at det med finanskonsern menes et konsern der minst ett selskap, som ikke er morselskapet, er en finansinstitusjon med rett til å drive finansieringsvirksomhet.

Ved lov 6. desember 1991 nr. 79 om endringer i lov av 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner og visse andre lover (Om finanskonsern) ble det i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2a tatt inn regler som åpnet for såkalt «blandet konsern», det vil si konsern med både bank- og forsikringsvirksomhet. Konsernreglene stiller krav til oppbygging av konsernet, krav til transaksjoner mellom foretakene i et konsern, og regler om konsolidering av soliditetskrav mv.

Konsernspiss i et blandet konsern skal være bank, forsikringsselskap eller et rent holdingselskap som ikke driver annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i konsernet, jf. § 2a-5 sammenholdt med § 2a-2 bokstav d. Det følger av dette at andre typer finansinstitusjoner enn de tre nevnte ikke kan være konsernspiss. Det stilles vanligvis krav om at konsernspiss i blandet konsern er et rent holdingselskap, men med en viss adgang til unntak for de konsernene hvor det er stor forskjell i størrelsen på hhv. forsikrings- og bankdelen. Hensikten med dette er å oppnå en stor grad av separasjon mellom hhv. bank- og forsikringsdelen av konsernet.

I utredning nr. 4 fra Banklovkommisjonen (NOU 1998: 14) behandles blant annet organiseringen av blandet finanskonsern, herunder holdingmodellen (dvs. rent holdingselskap som konsernspiss) og bakgrunnen for denne. Det uttales:

«Ved holdingmodellen har morselskapet (holdingselskapet) styringen i alle operative enheter i konsernet. I de tilfeller hvor det kan være motstridende interesser mellom de operative selskaper antar flertallet at styret i holdingselskapet, på en bedre måte enn de operative selskapene, har hele konsernets interesser for øye når avgjørelser skal tas. Flertallet mener det er uheldig at et operativt selskap eier og bestemmer direkte over et annet operativt selskap, da det vil være en rekke tilfeller hvor selskapene har motstridende interesser. Dersom et av de operative selskapene taper hele sin egenkapital vil dette få direkte betydning for et annet operativt selskap. Ved holdingmodellen vil tapet bare få direkte betydning for holdingselskapet og verne de andre operative selskapene. Flertallet mener også at tilsynsmessige hensyn taler for at holdingmodellen bør være hovedmodell.»

Det fremgår av finansieringsvirksomhetsloven at alternativet til holdingmodellen (hvor et rent holdingselskap er konsernspiss) er en modell der for eksempel en bank eier et forsikringsselskap gjennom et 100 prosent eiet holdingselskap (krav om mellomliggende holding). Banklovkommisjonen foreslo i utredning NOU 1998: 14 et krav om mellomliggende holdingselskap mellom operative foretak dersom konsernspiss ikke var et rent holdingselskap, dog med en unntakshjemmel. Flertallet i Banklovkommisjonen la til grunn at det ville være aktuelt å benytte unntakshjemmelen i tilfeller hvor både datterforetaket er lite i absolutt forstand og i tillegg at det operative morselskapet samtidig er vesentlig større enn datterforetaket.

Begrunnelsen for at det som hovedregel kreves enten en holdingmodell med rent holdingselskap som konsernspiss og/eller et eget holdingselskap mellom to operative selskap i et finanskonsern, er at dette vil gjøre det vanskeligere å overføre uønskede eller tapsbringende engasjementer mellom de operative selskapene, for eksempel fra et morselskap til et datterselskap. Det er også viktig å sikre at det ikke skjer en sammenblanding av virksomheten i de to finansinstitusjonene samt å sikre institusjonenes soliditet. For ytterligere informasjon vises det til NOU 2006: 17 kapittel 5.

2.5 Banklovkommisjonens utkast

Banklovkommisjonen formulerer hovedproblemstillingene i NOU 2006: 17 slik (s. 21):

«- Kan et morselskap i et finanskonsern organisert etter en ren holdingmodell, organiseres på annen måte enn det som er nevnt i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 bokstav d, uten at det som følge av morselskapets særlige egenskaper som regel vil være behov å fastsette særskilte begrensninger for virksomheten i finanskonsernet? Dette spørsmålet vil måtte vurderes ut fra de sentrale hensyn som lovgivningen om finanskonsern og eierforhold i finansforetak er ment å ivareta, se nedenfor i avsnitt 6.2.

- Dersom morselskap i et finanskonsern basert på en ren holdingmodell kunne organiseres på annen måte enn fastsatt i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-5, oppstår det spørsmål om hvilket behov for lovendringer dette medfører, se nedenfor i avsnitt 6.3.»

Banklovkommisjonen kommer til at kravet om at morselskap i finanskonsern organisert etter holdingmodellen må være aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, ikke gir prinsipielt eller praktisk større sikkerhet for at morselskapet eller konser-

net som helhet skal få tilført ny egenkapital i tilfelle av soliditetssvikt enn om morselskapet var organisert i en annen selskapsform. På denne bakgrunn legger Banklovkommisjonen til grunn at en kredittforening ut fra dette hensyn rent isolert sett bør kunne være konsernspiss i et finanskonsern organisert etter holdingmodellen.

Hvorvidt en kredittforening bør kunne være konsernspiss beror derfor, i følge Banklovkommisjonen, mer generelt på følgende (NOU 2006: 17 s. 24):

«- kan det for kredittforening gjennomføres et tilsvarende system for sikring av maktspredning og motvirking av maktkonsentrasjon som i morselskap organisert i aksjeselskapsform,

- kan det for kredittforening gjennomføres krav om at kredittforeningen som eierselskap i konsernet ikke skal ha adgang til å drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i konsernet, og

- vil det forhold at morselskapet er en kredittforening ha virkninger for gjennomføring av de krav til konsernstruktur, soliditets- og sikkerhetskrav, konserninterne transaksjoner mv. som gjelder finanskonsern?»

Banklovkommisjonen tilrår – etter å ha vurdert disse problemstillinger – at det åpnes for at en kredittforening kan være konsernspiss i finanskonsern organisert etter holdingmodellen, men det forutsettes at:

«morselskapet ikke har adgang til å drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i konsernet. Etter Banklovkommisjonens mening er dette et helt sentralt utgangspunkt ved utformingen av lovgivningen om finanskonserner og ved gjennomføringen av det offentlige tilsyn med finanskonsern organisert etter holdingmodellen. Banklovkommisjonen mener derfor at dette kravet i tilfelle også bør gjelde for en kredittforening som konsernspiss. Et slikt krav vil for en kredittforening innebære at foretaket ikke vil kunne drive operativ finansieringsvirksomhet. Kravet kan gjennomføres i form av et krav om at selve kredittvirksomheten utfisjonerer og legges inn i et konsernforetak. Kredittforeningen vil i så fall være en «eierforening» i forhold til den samlede virksomhet i et konsern organisert etter holdingmodellen.»

Slik Banklovkommisjonen ser det

«kan det prinsipielt neppe reises avgjørende innvendinger mot at et slikt «eierforening» kan være konsernspiss i finanskonsern. En kan ikke se at det i forhold til et slikt finanskonsern vil være vanskeligere å sikre at de gjeldende

regler og krav til konsernstruktur, soliditets- og sikkerhetskrav, konserninterne transaksjoner mv og tilsyn på konsolidert basis blir gitt anvendelse på samme måte som når konsernspiss er organisert i aksjeselskaps form.

Heller ikke skulle det etter Banklovkommissjonens oppfatning by på problemer å ivareta hensynet til maktspredning og motvirke maktkonsentrasjon i en slik «eierforening». I vanlige operative kredittforeninger blir dette gjort i forbindelse med godkjenning av foreningens vedtekter, hvor en må foreta en vurdering av den valgordning for medlemmer til representantskapet som foreningens høyeste organ (jf. Finansieringsvirksomhetsloven § 3-10) som vedtektene fastsetter.»

Det er i NOU 2006: 17 avsnitt 2.1 redegjort for den gjeldende og godkjente valgordningen i kredittforeningen Landkreditt.

Banklovkommissjonen har også foreslått en

«tilpasning av forskrift 7. februar 2001 nr. 108 om grunnfondsbevis i sparebanker, kredittforeninger og gjensidige forsikringsselskaper slik at det klart fremgår at denne også omfatter morselskap som nevnt i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 bokstav d samt en endring i forskriftens § 16 tredje ledd slik at eierne av grunnfondsbevis bare kan gis rett til å velge inntil ¼ av medlemmene i representantskapet».

2.6 Høringsinstansenes merknader

Alle høringsinstansene som har uttalt seg under høringen er i utgangspunktet positive til at det åpnes for at kredittforening kan være konsernspiss i finanskonsern organisert etter holdingmodellen.

FNH støtter forslagene til lovendringer som foreslås av Banklovkommissjonen.

Kredittilsynet uttaler følgende i sin høringsuttalelse:

«Etter en samlet vurdering har ikke Kredittilsynet innvendinger mot at foreninger kan være holdingforetak i finanskonsern. Kredittilsynet er i det vesentlige enig med Banklovkommissjonen i at de sentrale hensyn bak reglene om finanskonsern og om eierkontroll ivaretas. En omdanning av kredittforeningen til eierforening som ikke skal drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierandeler i andre konsernselskaper ser Kredittilsynet som en mer fordelaktig organisering. Kredittilsynet mener dette vil gi en oversiktlig konsernstruktur, hvor hensynet til separasjon av virksomhet i konsernet er ivarettatt, samt tilsyn og kontrollhensyn. Også soliditets- og sikkerhetshensyn vil i stor grad være ivarettatt.»

Kredittilsynet har også noen kommentarer til utformingen av de enkelte lovendringsforslagene, blant annet forslag om at foreningen først må ha drevet virksomhet som kredittforening, fjernes.

Landkreditt støtter Banklovkommissjonens vurdering av formålet med lovendringen og er tilfreds med viljen til å løse Landkreditts problemer knyttet til vilkårene som er satt for konsesjonen gjennom en lovendring, men kommenterer at utredningsmandatet burde vært bredere.

Det siteres følgende fra Landkreditts høringsuttalelse:

«Departementet har ved denne utformingen av mandatet og ved sin vurdering av bruk av vilkår, lagt til opp til en lovendring der samvirkeforetak bare kan være konsernspiss etter den såkalte «holdingmodellen». Dette er en klar begrensning som hindrer bruk av andre løsnings («blandet konsern»).»

Vedrørende selskapsform uttaler Landkreditt i sin høringsuttalelse:

«Ved eventuell omdanning fra kredittforening til «eierforening», bør loven åpne for at kooperative holdingselskaper kan dannes som forening eller andelslag.»

Norges Bank

«støtter Banklovkommissjonens forslag om å gi kredittforeninger adgang til å være konsernspiss og morselskap i et finanskonsern organisert etter holdingmodellen på lik linje med aksjeselskap og allmennaksjeselskap. Forutsetningen må være at kredittforeningen etter sine vedtekter ikke har adgang til å drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i konsernet. En slik eierforening vil med andre ord være et rent holdingforetak. Norges Bank slutter seg til banklovkommissjonens vurderinger om at de sentrale hensyn bak reglene om finanskonsern og eierkontroll ivaretas gjennom forslaget. Banklovkommissjonens forslag ser ut til å forutsette at kredittforeningen må ha drevet operativ virksomhet før den omdannes til et rent holdingforetak (eierforening), jf. ordlyden i forslag til finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 bokstav d, nytt annet punktum. Etter Norges Banks syn bør det være en generell adgang til å etablere eierforening som et rent holdingforetak uten at den først må ha drevet operativ virksomhet som kredittforening».

Norges Bondelag mener

«at samvirkeorganisering som prinsipp må aksepteres også innen finanssektoren, og at dette må få som konsekvens at både økono-

miske foreninger og andelslag godkjennes som selskapsform for finansforetak».

Videre finner Norges Bondelag at

«modellen med medlemsforening kan være akseptabel hvis foreningen kan definere medlemskapskriterier ut fra formålsparagrafen for foreningen. Medlemskriteriene må være klart definert og offentlige».

Det legges også vekt på at man ved å åpne for en modell med eierforening eller andelslag som holdingselskap må sikre en selskapsmodell som gir vekstmuligheter for aktiviteten i de ulike datterselskap.

Bondelaget kan imidlertid ikke se at det av tilsynsmessige årsaker skulle være nødvendig å pålegge samvirkeledet finansvirksomhet kun organisert etter «holdingmodellen».

Samvirkeutvalget

«synes derfor i utgangspunktet det er svært gledelig at det nå åpnes for at også kredittforeninger kan være konsernspiss/morselskap i et finanskonsern etter holdingmodellen. (...) Prinsipielt mener vi at det er *samvirke som foretaksform* som må kunne aksepteres på linje med AS og ASA. Det betyr at samvirkeselskaper også organisert som andelslag må kunne godkjennes innen finanssektoren, evt også som morselskap og konsernspiss i finanskonsern».

Slik Samvirkeutvalget ser det skulle det ikke

«være noe i veien for at også samvirkeforetak med egen virksomhet skulle kunne være morselskap etter blandet konsern-modellen».

2.7 Departementets vurdering

Departementet slutter seg til vurderingen fra Banklovkommisjonen, Kredittilsynet og Norges Bank om at en viktig forutsetning for at en kredittforening kan være konsernspiss i et finanskonsern organisert etter holdingmodellen, er at foreningen ikke driver annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i konsernet.

Alternativet til holdingmodellen er, som nevnt foran, en modell der for eksempel en bank eier et forsikringsselskap gjennom et 100 prosent eiet holdingselskap. Landkreditt er i dag organisert etter en slik modell, og denne organiseringen nødvendigvis, som nevnt foran, begrensninger på datterselskapets størrelse i forhold til det operative morselskapet.

Banklovkommisjonen hadde, som Landkreditt og flere andre høringsinstanser har påpekt, ikke i oppgave å utrede hvorvidt det også skal åpnes for

at et andelslag skal kunne være konsernspiss i finanskonsern. Dette spørsmålet er derfor ikke utredet. Finansdepartementet har lagt vekt på hensynet til raskt å kunne legge fram dette lovforslaget, og foreslår ikke endringer utover forslaget fra Banklovkommisjonen på dette punktet. Vi viser likevel til omtalen nedenfor om forholdet til forslaget til ny samvirkelov.

Når det gjelder hensynet til maktspredning, slutter departementet seg til Banklovkommisjonens vurdering av at dette hensynet vil være ivarettatt i en eierforening som foreslått. Det vises i denne sammenheng til at en slik forenings vedtekter, og endringer i disse, skal godkjennes av Kredittilsynet.

Banklovkommisjonens forslag innebærer at bare kredittforeninger som har drevet operativ virksomhet, skal kunne bli konsernspiss i finanskonsern. Kredittilsynet og Norges Bank har foreslått at dette kravet fjernes, slik at det åpnes en generell adgang til å organisere en konsernspiss i et finanskonsern organisert etter holdingmodellen som en forening, uten krav til denne foreningens tidligere virksomhet. Etter Finansdepartementets vurdering vil en generell adgang til å la en forening være konsernspiss kunne reise spørsmål som ikke er sett eller vurdert i denne omgang. Formålet med det lovforslaget som legges fram er primært å legge til rette for en hensiktsmessig omstrukturering av finanskonsern der kredittforetak organisert som forening er morselskap. Dette formålet oppfylles av Banklovkommisjonens utkast, som var det mandatet Banklovkommisjonen fikk. På denne bakgrunn finner departementet ikke tilstrekkelig grunn til å foreslå ytterligere endringer på dette punktet.

Justisdepartementet la 22. desember 2006 fram forslag til ny samvirkelov, jf. Ot.prp. nr. 21 (2006-2007) Om lov om samvirkeforetak (samvirkelova). Dette lovforslaget inneholder også en endring i finansieringsvirksomhetsloven. Det er foreslått at samvirkeforetak skal kunne få konsesjon som finansieringsforetak. Samvirkeforetak omfatter foreninger, andelslag og lignende sammenslutninger som har til hovedformål å fremme de økonomiske interessene til medlemmene. Forslaget er til behandling i Stortingets justiskomiteé. Dersom det vedtas endringer i finansieringsvirksomhetsloven som foreslått i Ot.prp. nr. 21 (2006-2007), bør forslaget i denne proposisjonen endres tilsvarende. Begrepet «kredittforening» i forslaget til endring i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 bokstav d bør i tilfelle da endres til «samvirkeforetak av låntakere». Begrepet «samvirkeforetak av låntakere» kan ha et noe videre innhold enn «kredittfore-

ning». Dette vil i så fall innebære at adgangen til å være holdingselskap i finanskonsern utvides tilsvarende. Vilåret om tidligere virksomhet som kredittinstitusjon vil likevel avgrense virkeområdet til den foreslåtte bestemmelsen.

Banklovkommisjonen viser i utredningen til at bestemmelsene i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 3 vil komme tilsvarende til anvendelse for kredittforeningen. Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens forslag om at det uttrykkelig presiseres i loven at finansieringsvirksomhetsloven kapittel 3 gjelder tilsvarende for morselskap som faller inn under § 2a-2 bokstav d annet punktum. Det vises til lovforslaget § 2a-10 tredje ledd.

Banklovkommisjonen bemerker imidlertid at det ikke er alle bestemmelsene i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 3 som vil komme til anvendelse på morselskap som faller inn under § 2a-2 bokstav d annet punktum. For å unngå tvil foreslår Banklovkommisjonen at det i § 3-18 sies uttrykkelig at denne bestemmelsen ikke gjelder for eierandeler i konsernforetak. Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens forslag. Det vises til lovforslaget § 3-18 annet ledd.

Departementet slutter seg til de endringer i forskrift 7. februar 2001 nr. 108 om grunnfondsbevis i sparebanker, foreningsbanker og gjensidige forsikringsselskaper som Banklovkommisjonen foreslår. Endringene innebærer at det klart vil fremgå at forskriften også omfatter morselskap som nevnt i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 bokstav d samt at eierne av grunnfondsbevis bare kan gis rett til å velge inntil ¼ av medlemmene i representantskapet. Det vises til avsnitt 2.5. Endringene i forskriften vil bli fastsatt samtidig med at lovendringene vil bli satt i kraft.

3 Forholdet mellom administrerende direktør (daglig leder) og styret i finansieringsforetak

3.1 Bakgrunnen for forslaget

I Banklovkommisjonens utredning nr. 4, NOU 1998: 14 Finansforetak m.v., er det blant annet foreslått endringer i regelverket om finansforetakenes organer. Banklovkommisjonen foreslo at daglig leder ikke kan være medlem av styret i finansforetak. Utredningen var på høring høsten 1998, med frist for uttalelse 31. desember 1998. Følgende høringsinstanser uttalte seg den gang om forslaget som vurderes her:

Den norske Bankforening
Finansieringsforbundet
Finansieringsselskapenes Forening
Kredittilsynet
Norges Bank
Samferdselsdepartementet
Sparebankforeningen

I Ot.prp. nr. 11 (2006-2007) Om lov om endringer i finanslovgivningen mv. (forvalterregistrering av aksjer, obligasjoner med fortrinnsrett, mv.), er det foreslått et forbud mot at daglig leder er medlem av styret i forretningsbanker og sparebanker. Stortinget sluttet seg til departementets forslag og fattet vedtak til lov i samsvar med dette, jf. Innst.O. nr. 41 (2006-2007) og Besl.O. nr. 55 (2006-2007). Sparebankloven og forretningsbankloven ble endret ved lov 16. mars 2007 nr. 11. Spørsmål om forholdet mellom styre og administrasjon er også aktuelt for finansieringsforetak, og Finansdepartementet foreslår at Banklovkommisjonens forslag følges opp med lovendring på dette området.

3.2 Gjeldende rett

Det følger av lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) § 3-9 tredje ledd at et finansieringsforetak skal ha en administrerende direktør (daglig leder) som skal være medlem av styret. Administrerende direktør (daglig leder) skal tilsettes av representantskapet. Hvis foretaket ikke har representantskap, tilsettes administrerende direktør (daglig leder) av styret.

3.3 Banklovkommisjonens forslag

Banklovkommisjonen foreslo i NOU 1998: 14 Finansforetak m.v. blant annet at daglig leder ikke skal kunne være medlem av styret i et finansforetak, jf. lovutkastet § 5-4 femte ledd. Det uttales på side 94 i utredningen at:

«*Kommisjonen* foreslår at daglig leder ikke skal kunne være medlem av styret i et finansforetak. Bakgrunnen for forslaget er et ønske om å gi styret en mer selvstendig stilling i forhold til den daglige ledelse i foretaket. Dagens ordning med at daglig leder i enkelte finansinstitusjoner skal være medlem av styret kan skape uklare kompetanse- og ansvarsforhold mellom styret og daglig leder. Det kan være vanskelig for styret å foreta en uavhengig vurdering av arbeidet til den daglige ledelse når daglig leder selv er styremedlem.»

Banklovkommisjonen foreslo videre at styret tilsetter daglig leder, jf. lovutkastet § 5-8 første ledd.

3.4 Høringsinstansenes merknader

Både *Norges Bank* og *Den norske Bankforening* uttalte i høringen av NOU 1998: 14 Finansforetak m.v. på generelt grunnlag at de støtter kommisjonens forslag om endringer i eksisterende organ- og styringsstruktur.

Finansforbundet, *Finansieringsselskapenes Forening* og *Kredittilsynet* uttalte at de støtter den forenklingen av organstrukturen som Banklovkommisjonen foreslår. Finansieringsselskapenes Forening uttalte at:

«Finansieringsselskapenes Forening er i hovedsak tilfreds med lovforslagets kapittel 5 vedrørende foretakets organer. Etter vår vurdering innebærer de foreslåtte endringer en organisasjonsmessig forenkling, men samtidig en tydeliggjøring av organenes ansvarsforhold i forhold til dagens lovgivning.»

Samferdselsdepartementet uttalte følgende:

«Spesielt er vi enig i at dagens ordning med at daglig leder skal være medlem av styret i foretningsbanker og finansieringsforetak bør opphøre. Dette vil bidra til å klargjøre ansvars- og kompetanseforholdene i foretaket.»

3.5 Departementets vurdering

Departementet viser til Ot.prp. nr. 11 (2006-2007) pkt. 6.5, som Stortinget sluttet seg til, jf. Innst.O. nr. 41 (200620-07) og Besl.O. nr. 55 (2006-2007), hvor det uttales at:

«Det har i de senere år vært en utvikling og bevisstgjøring når det gjelder prinsipper for god foretaksstyring. Det legges blant annet stor vekt på å sikre styrets uavhengighet i forhold til den daglige ledelsen. Styret skal være i stand til å vurdere den daglig ledelse på uavhengig grunnlag.»

Etter departementets vurdering bør også regelverket for finansieringsforetak legges til rette for dette, slik departementet har foreslått for banker. Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens vurdering i NOU 1998: 14 Finansforetak m.v. og til vurderingene i Ot.prp. nr. 11 (2006-2007), og foreslår at kravet om at administrerende direktør (daglig leder) i finansieringsforetak skal være medlem av styret, oppheves. Det vises til forslaget til endring i finansieringsvirksomhetsloven § 3-9 tredje ledd.

Departementet foreslår videre lovfestet at daglig leder skal tilsettes av styret. Dette er i samsvar med Banklovkommisjonens utkast, og departementets forslag til nye lovregler for foretningsbanker og sparebanker i Ot.prp. nr. 11 (2006-2007), hvor det på side 79 annen spalte uttales at:

«Etter alminnelige prinsipper for god foretaksstyring, bør kompetansen til å tilsette daglig leder ligge hos styret.»

Det vises til forslaget til endring i finansieringsvirksomhetsloven § 3-9 tredje ledd.

4 Adgang til ikke å oppgi hemmelig adresse ved etablering av kundeforhold i banker

4.1 Bakgrunnen for forslaget

Stortingsrepresentant Trine Skei Grande stilte 19. desember 2005 følgende spørsmål til skriftlig besvarelse til finansministeren:

«Vil regjeringen foreta seg noe for å sikre at voldsutsatte som lever på hemmelig adresse kan opprette ordinære kundeforhold i banker/nettbanker?»

I begrunnelsen for spørsmålet ble det blant annet uttalt følgende:

«Personer som lever på hemmelig adresse forteller om mange praktiske utfordringer ved deres livssituasjon. Blant annet er det kommet fram at det for personer som lever på hemmelig adresse er svært vanskelig å opprette konto i bankene, og da særlig i nettbanker. Uten mulighet til å opprette et ordinært kundeforhold i en bank blir hverdagen betydelig mer komplisert enn den hadde behøvd å være.»

Finansministeren svarte i brev 10. januar 2006 at:

«Det følger av hvitvaskingsloven § 6 nr. 3 at rapporteringspliktige, dvs. blant annet banker, forsikringsselskaper og verdipapirforetak, skal registrere kunders faste adresse. Tilsvarende krav følger av sparebankloven og foretningsbankloven. Jeg er enig i at det kan være gode grunner til å gjøre unntak for et slikt krav om registrering i de tilfelle der Folkeregisteret har truffet vedtak om at vedkommende persons adresse skal holdes hemmelig. Etter en foreløpig vurdering ser det også ut til at aktuelt internasjonalt regelverk ikke hindrer at det gjøres unntak av denne typen.

Jeg har derfor nå i lys av det ovenstående bedt Kredittilsynet om å igangsette et arbeid med sikte på å kunne foreslå nødvendige regelendringer som vil kunne avhjelpe noen av de

problemene spørsmålsstilleren peker på i forhold til å opprette kundeforhold i finansinstitusjoner.»

Kredittilsynet ble i brev 10. januar 2006 bedt om å utarbeide et

«utkast til nødvendige endringer i regelverket som åpner for at personer som har fått tildelt hemmelig adresse ikke må oppgi denne til finansinstitusjoner i forbindelse med opprettelse eller videreføring av kundeforhold». Det ble videre presisert i brevet at «[d]et må vurderes om dette bare skal gjelde for personer med strengt fortrolig adresse, eller også for personer med fortrolig adresse». Departementet ba Kredittilsynet ta kontakt med relevante instanser, herunder Skattedirektoratet og Justisdepartementet.

Kredittilsynet utarbeidet 20. juni 2006 et notat med utkast til lovendringer som ble sendt til følgende instanser:

Justis- og politidepartementet
Finansnæringens Hovedorganisasjon
Forbrukerombudet
Skattedirektoratet
Sparebankforeningen i Norge

På bakgrunn av dette oversendte Kredittilsynet 13. september 2006 et utkast til lovendringer til Finansdepartementet. Utkastet har ikke vært gjenstand for høring ut over dette. Brevet 13. september 2006 fra Kredittilsynet inneholder også et sammendrag av høringsinstansenes merknader og Kredittilsynets vurdering av disse.

4.2 Gjeldende rett

Det følger av forskrift 4. mars 1994 nr. 161 om folkeregistrering § 37 at en person skriftlig kan søke om at det nedlegges forbud mot at vedkommendes adresse oppgis til private personer og institusjoner. Registerføreren kan, dersom det kan dokumenteres at det foreligger fare for skade på liv, legeme eller helse, fatte vedtak om at adressen skal sperres. Den hemmelige adressen kan få graderingen «fortrolig» eller «strengt fortrolig», jf. folkeregistreringsforskriften § 37 tredje ledd. Det følger av instruks 17. mars 1972 nr. 3352 for behandling av dokumenter som trenger beskyttelse av andre grunner enn nevnt i sikkerhetsloven med forskrifter (beskyttelsesinstruksen) § 4 at «strengt fortrolig» nyttes dersom det vil kunne forårsake betydelig skade at dokumentets innhold blir kjent for uvedkommende. Graderingen «fortrolig» nyttes dersom det vil kunne skade at dokumentets innhold blir kjent for uvedkommende.

Det følger av lov 20. juni 2003 nr. 41 om tiltak mot hvitvasking av utbytte fra straffbare handlinger mv. (hvitvaskingsloven) § 6 første ledd nr. 3 at rapporteringspliktige skal registrere kunders faste adresse. Rapporteringspliktige er virksomhet eller person nevnt i lovens § 4, jf. § 2. Dette omfatter blant annet finansinstitusjoner, Norges Bank, e-pengeforetak, foretak og personer som driver virksomhet som består i overføring av penger eller pengefordringer, verdipapirforetak, forvaltningsselskaper for verdipapirfond, forsikringsselskaper, pensjonskasser, postoperatører ved formidling av postsendinger, verdipapirregistre, og andre foretak hvis hovedvirksomhet er omfattet av punktene 2 til 12 og 14 i vedlegg I til direktiv 2000/12/EF. Rapporteringspliktige er også en del juridiske og fysiske personer i utøvelsen av deres yrke, blant annet statsautoriserte og registrerte revisorer, autoriserte regnskapsførere og eiendomsmeglere. Foretak og personer som utfører tjenester på vegne av eller for rapporteringspliktige er også selv rapporteringspliktige.

Forskrift 10. desember 2003 nr. 1487 om tiltak mot hvitvasking av utbytte fra straffbare handlinger mv. § 7 oppstiller visse unntak fra plikten til å kreve legitimasjon etter hvitvaskingsloven § 5 og plikten til å registrere opplysninger etter hvitvaskingsloven § 6. Legitimasjons- og registreringsplikten gjelder ikke hvis kunden er finansinstitusjon, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 1-4, verdipapirforetak, eller forvaltningsselskap for verdipapirfond eller slikt utenlandsk foretak underlagt tilsvarende regelverk som oppfyller de legitimasjonskrav som stilles i direktiv 2001/97/EF, og i tillegg er underlagt tilsynsordning av EØS-standard. Hvitvaskingsforskriften § 7 oppstiller videre unntak fra legitimasjons- og registreringsplikten ved tegning av forsikringspolise, livsforsikringspoliser, pensjonsforsikringspoliser, og skadeforsikringspoliser, herunder reiseforsikringspoliser, samt kredittforsikringspoliser, så fremt nærmere angitte vilkår er oppfylt.

Etter lov 24. mai 1961 nr. 1 om sparebanker (sparebankloven) § 22 annet ledd skal den som setter penger inn på ny konto oppgi innskyterens navn, yrke eller næring og adresse. Det følger også av lov 24. mai 1961 nr. 2 om forretningsbanker (forretningsbankloven) § 20 annet ledd at den som setter inn penger på ny konto skal oppgi innskyterens navn, yrke eller næring og adresse.

Hvitvaskingsloven gjennomfører europaparlaments- og rådsdirektiv 2001/97/EF om endring av rådsdirektiv 91/308/EØF om tiltak for å hindre at det finansielle system brukes til hvitvasking av penger, samt Financial Action Task Force (FATF) sine internasjonale anbefalinger mot finansiering

av terrorisme. Direktivene fastsetter minstekrav til nasjonal rett, og man har i norsk rett på flere områder stilt krav ut over direktivenes minstekrav. Blant annet er kravet om registrering av kunders faste adresse strengere enn det som følger av direktivene. Det følger av direktiv 2001/97/EF artikkel 3 nr. 1 at medlemsstatene skal påse at de institusjoner og personer som omfattes av direktivet, krever skriftlig legitimasjon av sine kunder når det opprettes forretningsforbindelser, når det gjelder institusjoner særlig når det opprettes en konto eller en sparekonto, eller når det tilbys utleie av bankbokser.

EØS-komiteen vedtok 7. juli 2006 å endre vedlegg IX til EØS-avtalen til å omfatte direktiv 2005/60/EF av 26. oktober 2005 om tiltak for å hindre at det finansielle systemet blir benyttet til hvitvasking av penger og finansiering av terrorisme. Direktiv 2005/60/EF erstatter tidligere hvitvaskingsdirektiv (direktiv 91/308/EØF og direktiv 2001/97/EF). Direktivet bygger på tidligere direktiv, men utvider tiltakene blant annet i forhold til tiltak mot finansiering av terrorisme og når det gjelder direktivets virkeområde.

Stortinget vedtok 19. desember 2006, på bakgrunn av forslag i St.prp. nr. 6 (2006-2007) og finanskomiteens Innst.S. nr. 97 (2006-2007), å samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 87/2006 av 7. juli 2006 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv 2005/60/EF av 26. oktober 2005 om tiltak for å hindre at det finansielle systemet blir benyttet til hvitvasking og finansiering av terrorisme.

Finansdepartementet har nedsatt et utvalg som skal vurdere behovet for endringer i hvitvaskingsloven og hvitvaskingsforskriften som vil være nødvendige for å gjennomføre EØS-forpliktelser som følger av direktiv 2005/60/EF.

Direktiv 2005/60/EF oppstiller krav om kunde-kontroll. Det følger av artikkel 8 nr. 1 bokstav a at kundekontrolltiltak skal omfatte identifikasjon av kunden og kontroll av kundens identitet på grunnlag av dokumenter, data eller opplysninger innhentet fra en pålitelig og uavhengig kilde.

Det fremgår av FATF-anbefalingene at kunde-kontrolltiltak blant annet omfatter:

«Identifying the beneficial owner and take reasonable measures to verify the identity of the beneficial owner such that the financial institution is satisfied that it knows who the beneficial owner is.»

Lov 25. juni 1999 nr. 46 om finansavtaler og finansoppdrag (finansavtaleloven) har bestemmelser om finansinstitusjoners plikt til i enkelte sam-

menhenger å sende varsel/melding til sine kunder. Dette gjelder blant annet i forbindelse med institusjonens ensidige endring av avtalevilkårene, jf. § 19, institusjonenes plikt til skriftlig oppsigelse og heving av avtaleforhold, jf. § 22, innskuddskonto som ikke har vært benyttet de siste ti årene, jf. § 23, opplysninger om rente- og gebyrsatser (kontoinformasjon), jf. § 30, oppdagede feilaktige belastninger/godskrivninger av konto, jf. § 33, og endring av lånevilkår, jf. §§ 49 og 50. Det følger imidlertid av § 8 at krav om at meldinger eller opplysninger skal gis skriftlig ikke er til hinder for bruk av elektronisk kommunikasjon dersom kunden ønsker dette.

4.3 Kredittilsynets utkast til lovendringer

Kredittilsynet har som nevnt utarbeidet et notat med utkast til endringer i hvitvaskingsloven, sparebankloven og forretningsbankloven. Kredittilsynet viser i notatet til følgende:

«Krav om registrering av kunders adresse er primært ment som et av flere tiltak mot hvitvasking av utbytte fra straffbare handlinger mv. Imidlertid har det ikke vært lovgivers intensjon å pålegge finansinstitusjoner en plikt til registrering av kunders hemmelige adresse da en beslutning om hemmelig adresse innebærer et forbud mot at vedkommendes adresse oppgis til private personer og institusjoner, jf. forskrift 4. mars 1994 nr. 161 om folkeregistrering (folkeregistreringsforskriften) § 37 første ledd. Hensynet bak reglene om registrering av adresse antas ikke å være til hinder for at personer med hemmelig adresse oppretter/videfører kunde-forhold i finansinstitusjoner da selve identitetskontrollen fortsatt vil kunne gjennomføres. Det bør i denne sammenheng også understrekes at et eventuelt unntak kun vil få anvendelse for et fåtall personer, dvs. ca. 1400 personer.»

Kredittilsynet viser videre til at hvitvaskingsloven gjennomfører europaparlaments- og rådsdirektiv 2001/97/EF om endring av rådsdirektiv 91/308/EØF om tiltak for å hindre at det finansielle system brukes til hvitvasking av penger, samt enkelte av FATF's internasjonale anbefalinger mot finansiering av terrorisme. Kredittilsynet bemerker at direktivene fastsetter minstekrav som skal gjennomføres i norsk rett, og at man i norsk rett på flere områder har stilt krav utover direktivenes minstekrav. Kredittilsynet bemerker at det ikke finnes noe eksplisitt motstykke i direktivene til kravet om registrering av fast adresse. Direktivene opp-

stiller kun krav til identitetskontroll. På denne bakgrunn uttaler Kredittilsynet følgende:

«Kredittilsynet legger etter dette til grunn at et unntak fra kravet om registrering av kunders faste adresse for de personer som har fått vedtak om hemmelig adresse verken vil stride mot EU-direktivene eller FATF-anbefalingene.»

Kredittilsynet viser til at finansavtaleloven har bestemmelser om finansinstitusjoners plikt til i enkelte sammenhenger å sende varsel/melding til sine kunder og bemerker at slike varsler/meldinger kan sendes elektronisk, jf. finansavtaleloven § 8.

Kredittilsynet foreslår utkast til endringer i hvitvaskingsloven, sparebankloven og forretningsbankloven. Kredittilsynet foreslår i utkastet at det inntas en bestemmelse i hvitvaskingsloven om at plikten til å registrere kundens faste adresse ikke gjelder dersom det er fattet vedtak om at kundens adresse skal være gradert fortrolig eller strengt fortrolig. Kredittilsynet foreslår videre utkast til bestemmelser i sparebankloven og forretningsbankloven om at kundens plikt til å oppgi fast adresse, og bankens plikt til å nedtegne kundens faste adresse ikke gjelder dersom det er fattet vedtak om at kundens adresse skal være gradert fortrolig eller strengt fortrolig.

Kredittilsynets utkast ble sendt til enkelte instanser med frist for tilbakemelding 18. august 2006. Kredittilsynet uttalte at de ønsket

«særlig tilbakemeldinger fra adressatene vedrørende utkast til lovendring der det unnlates å skille mellom graderingene, samt utdyping av praksis vedrørende gradering av hemmelig adresse».

4.4 Høringsinstansenes merknader

Alle instansene som har uttalt seg er positive til et unntak fra kunders plikt til å oppgi sin faste adresse og bankers plikt til å registrere kunders faste adresse når det er fattet vedtak om at kundens adresse skal være hemmelig.

Forbrukerombudet støtter Kredittilsynets forslag, og ser ingen grunn til å skille mellom personer som har fått vedtak med graderingen «fortrolig» og de som har fått vedtak med graderingen «strengt fortrolig».

Justisdepartementet har ingen merknader til de foreslåtte endringene, men uttaler følgende:

«Vi vil imidlertid påpeke at bruk av e-mail som erstatning for en persons faste adresse neppe vil være forenlig med instituttet om hemmelig

adresse. Bruk av en kundes e-mail adresse vil kunne avsløre vedkommendes bopel adresse.»

Skattedirektoratet uttaler at:

«I og med at det i folkeregisterforskriften § 37 heter at gradering av adresse sperret fortrolig gjøres gjeldende overfor private, må det være riktig å sidestille denne sperringsform med graderingen «strengt fortrolig» som også er foreslått.

Når det gjelder praksis ang graderingene, er det folkeregisteret som tar stilling til om graderingen «fortrolig» skal godtas. Vi vil anta at disse sperringene bl.a. gjelder saker der truselbildet er av mindre alvorlig karakter (ikke konkret akutt fare for liv, legeme eller helse) slik at man føler seg trygg nok med sperring vis a vis private. Det er tross alt en meget vanskelig livssituasjon å leve med sin adresse gradert «strengt fortrolig».

Finansnæringens Hovedorganisasjon (FNH) har i utgangspunktet ingen innvendinger mot Kredittilsynets forslag. FNH er enig i at hensynene bak reglene om registrering av adresse ikke kan antas å være til hinder for innføring av et unntak som foreslått, da selve identitetskontrollen fortsatt skal gjennomføres. FNH anfører at:

«Unnlatelse av å registrere kundens faste adresse forutsetter imidlertid at institusjonene registrerer annen tilstrekkelig kontaktinformasjon som muliggjør nødvendig korrespondanse med kunden. FNH er for så vidt enig med Kredittilsynet i at kravene i finansavtaleloven vedrørende varsling til kundene i mange tilfeller kan ivaretas ved elektroniske meldinger, jf. finansavtaleloven § 8 og forsikringsavtaleloven § 20-3.»

FNH mener videre at det ikke kan lovfestes et absolutt unntak fra plikten til å registrere kundens adresse og uttaler at:

«Etter FNHs syn må finansinstitusjonene ha en rett til å registrere adressen i de tilfeller institusjonene selv anser dette som nødvendig for ivaretagelse av kundeforholdet. Dette vil bl.a. gjelde ved forsikringsavtaler hvor det er nødvendig å registrere forsikringsstedet. Det vil også gjelde i de tilfeller elektronisk kommunikasjon med kunden ikke er mulig eller ikke er ønskelig fra kundens side. FNH understreker på denne bakgrunn viktigheten av å ikke innføre et forbud mot å registrere kundens adresse.

Vi forutsetter at registrering av hemmelig adresse i slike tilfeller må foretas i henhold til særskilte rutiner som ivaretar behovet for økt sikkerhet. Utforming av de nærmere rutinene

og de tekniske pasninger for dette, bør etter FNHs syn overlates til den enkelte institusjon hvor dette kan tilpasses de ulike system. FNH bemerker i denne forbindelse at dette vil innebære både merarbeid og økte kostnader for de enkelte institusjonene, jf Kredittilsynets vurdering av at forslaget ikke vil få noen administrative eller økonomiske konsekvenser av betydning.»

FNH bemerker at et tilsvarende unntak som det Kredittilsynet foreslår inntatt i hvitvaskingsloven, sparebankloven og forretningsbankloven også bør inntas i de øvrige spesiallover, for eksempel i verdipapirfondloven. FNH uttaler videre at:

«FNH mener for øvrig at det bør presiseres i selve lovteksten at det er tale om vedtak om hemmelig adresse i henhold til forskrift om folkeregistrering. Videre bør det fremgå av lovteksten at det stilles krav til dokumentasjon fra kunden om at det er fattet et vedtak om hemmelig adresse. Det bør også fremgå at det kreves dokumentasjon for varigheten av vedtaket, samt for eventuell forlengelse, jf forskrift om folkeregistrering § 37 om at vedtaket gjelder for maksimalt ett år. Etter FNHs syn vil ikke gradering som henholdsvis "fortrolig" og "strengt fortrolig" adresse ha noen betydning i denne sammenheng.»

4.5 Departementets vurdering

For personer med hemmelig adresse vil krav om registrering av fast adresse i forskjellige kundeforhold kunne skape praktiske problemer. Departementet er enig med Kredittilsynet og høringsinstansene i at det er viktig at personer som er innvilget hemmelig adresse gjennom vedtak fattet etter folkeregistreringsforskriften § 37, gis mulighet til å opprette og videreføre kundeforhold i banker.

Kravene i hvitvaskingsloven, sparebankloven og forretningsbankloven om registrering av kunders faste adresse er strengere enn kravene som oppstilles i EØS-reglene som svarer til direktiv 2005/60/EF. Departementet legger på denne bakgrunn til grunn at et unntak for banker fra kravet om registrering av kunders faste adresse dersom det er fattet vedtak om at kundens adresse skal være fortrolig eller strengt fortrolig, ikke vil være i strid med EØS-reglene som svarer til direktiv 2005/60/EF. Unntaket vil heller ikke være i strid med anbefalingene fra FATF, da disse anbefalingene kun oppstiller krav om identifikasjonskontroll.

FNH har anført at det ikke bør lovfestes et absolutt unntak fra plikten til å registrere kundens adresse, og at finansinstitusjonene må ha en rett til å registrere kundens adresse i de tilfeller institusjonen ser det som nødvendig for å ivareta kundeforholdet. Departementet bemerker i likhet med Kredittilsynet at lovendringen kun har til hensikt å oppheve registreringsplikten slik den foreligger i dag i tilfeller hvor kunden har hemmelig adresse. Banken vil fortsatt måtte foreta en vurdering av om kundeforholdet kan etableres/videreføres etter hvitvaskingsregelverket. Det vil videre være opp til kunden og banken å finne fram til en løsning som vil oppfylle bankens behov for tilstrekkelig kontakt, og som muliggjør nødvendig korrespondanse med kunden, og som samtidig ivaretar kundens behov for beskyttelse.

FNH mener det bør fremgå av lovteksten at det er tale om vedtak om hemmelig adresse i henhold til forskrift om folkeregistrering, samt krav til dokumentasjon av vedtaket og vedtakets varighet. Departementet slutter seg til Kredittilsynets vurdering og finner at det ikke er behov for en henvisning til folkeregistreringsforskriften i selve lovteksten. Departementet mener i likhet med Kredittilsynet at det ikke er behov for et eksplisitt krav i lovteksten om at et vedtak om fortrolig eller strengt fortrolig adresse må dokumenteres. Det følger etter departementets syn av lovforslagets ordlyd at et slikt vedtak helt klart må kunne dokumenteres.

På denne bakgrunn foreslår departementet at bankkunders plikt til å oppgi adresse ved innskudd i banker, og bankers plikt til å registrere kunders adresse, ikke gjelder dersom det er fattet vedtak etter folkeregistreringsforskriften om at kundens adresse skal være fortrolig eller strengt fortrolig. Det vises til forslag til endring i hvitvaskingsloven § 6, sparebankloven § 22 og forretningsbankloven § 20.

Spørsmålet om å gi et slikt unntak fra registreringsplikten er tatt opp i relasjon til praktiske problemer som personer med hemmelig adresse møter ved etablering av kundeforhold i banker/nettbanker. Det vil kunne være, eller oppstå, behov for å gjøre tilsvarende unntak for andre rapporteringspliktige. Departementet foreslår derfor at det inntas en forskriftshjemmel i hvitvaskingsloven, slik at det i forskrift kan fastsettes unntak fra plikten til å registrere kunders faste adresse dersom det er fattet vedtak om at adressen skal være fortrolig eller strengt fortrolig. Det vises til forslag til endring i hvitvaskingsloven § 6.

5 Administrative og økonomiske konsekvenser

Departementet antar at de foreslåtte lovendringene som legger til rette for at en kredittforening kan være konsernspiss vil ha meget begrensede økonomiske og administrative konsekvenser. Det er nå bare ett kredittforetak organisert som forening som vil kunne nyttiggjøre seg de nye reglene. Det forventes ikke at nytt regelverk som foreslått vil føre til merarbeid for tilsynsmyndighetene.

De foreslåtte endringene, oppheving av krav om at administrerende direktør (daglig leder) skal være medlem av styret i finansieringsforetak, og plassering av kompetanse til å tilsette administrerende direktør (daglig leder) til styret, antas ikke å ha økonomiske konsekvenser av betydning. Forslagene vil kreve enkelte administrative tilpasninger i finansieringsforetakene.

Det foreslåtte unntaket fra bankkunders plikt til å oppgi fast adresse og bankers plikt til å registrere kunders faste adresse dersom det er fattet vedtak om at kundens adresse skal være fortrolig eller strengt fortrolig, antas ikke å ha økonomiske konsekvenser av betydning. Forslagene vil kunne kreve enkelte administrative tilpasninger hos de aktuelle bankene i forbindelse med at det etableres rutiner for korrespondanse med kunder som har hemmelig adresse. Formålet med lovforslaget er først og fremst å legge til rette for at personer med hemmelig adresse enklere skal kunne opprette kundeforhold i bank.

6 Merknader til de enkelte bestemmelsene i lovforslaget

6.1 Merknader til endringer i lov 24. mai 1961 nr.1 om sparebanker

Til § 22 annet ledd

Dersom Folkeregisteret har fattet vedtak om at en persons adresse skal sperres etter folkeregistreringsforskriften § 37, har vedkommende ikke plikt til å oppgi sin adresse ved innskudd i en sparebank. Tilsvarende har banken i nevnte tilfelle ikke plikt å nedtegne kundens adresse. Vedtaket om sperret adresse må kunne dokumenteres.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 4.

6.2 Merknader til endringer i lov 24. mai 1961 nr. 2 om forretningsbanker

Til § 20 annet ledd

Dersom Folkeregisteret har fattet vedtak om at en persons adresse skal sperres etter folkeregistreringsforskriften § 37, har vedkommende ikke plikt til å oppgi sin adresse ved innskudd i en forretningsbank. Tilsvarende har banken i nevnte tilfelle ikke plikt å nedtegne kundens adresse. Vedtaket om sperret adresse må kunne dokumenteres.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 4.

6.3 Merknader til endringer i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven)

Til § 2a-2 bokstav d

Definisjonen av finansinstitusjon bygges ut til også å omfatte kredittforening som etter endring av sine vedtekter ikke har adgang til å drive annen virksomhet enn å forvalte sine interesser i konsernet. Det er presisert at foreningens operative virksomhet som kredittinstitusjon skal overføres til foretak som inngår i konsernet. Dette innebærer at kredittforeningens tidligere virksomhet som kredittinstitusjon også vil kunne overføres til bank som inngår i konsernet, og ikke bare til et kredittforetak.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 2.

Til § 2a-5 bokstav b

Bestemmelsen er endret slik at det i § 2a-5 bokstav b vises til de to typer av foretak som omfattes av § 2a-2 bokstav d.

Til § 2a-6 annet ledd

Lovendringen innebærer en teknisk endring i § 2a-6 annet ledd. Paragraf 2a-2 inneholder kun ett ledd, og § 2a-6 annet ledd skal derfor vise til § 2a-2 bokstav d.

Til § 2a-10

Morselskap som har endret sine vedtekter i samsvar med § 2a-2 bokstav d, omfattes også av § 2a-10. Gjeldende annet ledd tas inn som nytt første ledd annet punktum. Gjeldende første ledd annet og tredje punktum blir nytt annet ledd.

Tredje ledd innebærer en presisering av at reglene om finansieringsforetak i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 3 gjelder tilsvarende for morselskap som faller inn under § 2a-2 bokstav d annet punktum. Finansieringsvirksomhetsloven

kapittel 3 dekker en del av de institusjonelle forhold som for aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper er regulert i aksjeloven og allmennaksjeloven. Enkelte av bestemmelsene i kapittel 3 kommer likevel ikke til anvendelse, da eierforeningen ikke driver operativ virksomhet.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 2.

Til § 2a-16

Endringen er en lovteknisk følge av endringene i § 2a-2 bokstav d. § 2a-16 gjelder morselskap som nevnt i § 2a-2 bokstav d første punktum. § 2a-16 første ledd er ikke aktuell for en kredittforening.

Til § 3-9 tredje ledd

Forslaget innebærer en oppfølging av Banklovkommisjonens utredning nr. 4, NOU 1998: 14 Finansforetak m.v., og har en parallell i Ot.prp. nr. 11 (2006-2007), som er vedtatt av Stortinget, jf. Besl.O. nr. 55 (2006-2007) bifalt av Lagtinget 8. februar 2007.

I tråd med prinsipper for god foretaksstyring skal ikke administrerende direktør (daglig leder) være medlem av styret i finansieringsforetak. I tråd med de samme prinsipper skal administrerende direktør (daglig leder) tilsettes av styret.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 3.

Til § 3-18 annet ledd

Bestemmelsen presiserer at grensen for beholdning av aksjer i § 3-18 første ledd ikke gjelder for eierandeler i konsernforetak.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 2.

6.4 Merknader til endringer i lov 20. juni 2003 nr. 41 om tiltak mot hvitvasking av utbytte fra straffbare handlinger mv. (hvitvaskingsloven)

Til § 6 femte ledd

Dersom Folkeregisteret har fattet vedtak om at en persons adresse skal sperres etter folkeregistreringsforskriften § 37, har banker ingen plikt til å registrere vedkommendes faste adresse etter § 6 første ledd nr. 3. Vedtaket om sperret adresse må kunne dokumenteres. Departementet kan i forskrift fastsette unntak for andre rapporteringspliktige fra plikten til å registrere kunders faste adresse, dersom det er fattet vedtak om at sperret adresse.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 4.

Finansdepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endringer i finansieringsvirksomhetsloven og enkelte andre lover (kredittforening som konsernspiss mv.).

Vi HARALD, Norges Konge,

stadfester:

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i finansieringsvirksomhetsloven og enkelte andre lover (kredittforening som konsernspiss mv.) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i finansieringsvirksomhetsloven og enkelte andre lover (kredittforening som konsernspiss mv.)

I

I lov 24. mai 1961 nr. 1 om sparebanker skal § 22 annet ledd nytt fjerde punktum lyde:

Plikten til å oppgi og påføre adresse gjelder ikke dersom Folkeregisteret har vedtatt at innskyterens adresse skal være fortrolig eller strengt fortrolig.

II

I lov 24. mai 1961 nr. 2 om forretningsbanker skal § 20 annet ledd nytt fjerde punktum lyde:

Plikten til å oppgi og påføre adresse gjelder ikke dersom Folkeregisteret har vedtatt at innskyterens adresse skal være fortrolig eller strengt fortrolig.

III

I lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) gjøres følgende endringer:

§ 2a-2 bokstav d nytt annet punktum skal lyde:

Som finansinstitusjon og morselskap i finanskonsern regnes også kredittforening som etter endring av sine vedtekter ikke har adgang til å drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i konsernet, og som har overført virksomheten som kredittinstitusjon til foretak i konsernet.

§ 2a-5 bokstav b skal lyde:

b) foretak som omfattes av § 2a-2 bokstav d, eller

§ 2a-6 annet ledd skal lyde:

Organiseringen av et finanskonsern skal godkjennes av Kongen. I forbindelse med godkjenningen kan det stilles vilkår om at selskap som inngår i finanskonsern skal være direkte eiet av morselskap som nevnt i § 2a-2 bokstav d eller organiseres i samme delkonsern. Det kan stilles vilkår om størrelsen på morselskapets eierandel. En bank kan ikke eies av en annen bank. I blandet konsern skal enten:

a) morselskapet være holdingselskap som nevnt i § 2a-2 bokstav d,

- b) forsikringsselskapet utøve bestemmende innflytelse i banken gjennom et 100 prosent eiet datterselskap som etter sine vedtekter ikke skal drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i foretak som ikke driver forsikringsvirksomhet, eller
- c) banken utøve bestemmende innflytelse i forsikringsselskapet gjennom et 100 prosent eiet datterselskap som etter sine vedtekter ikke skal drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i forsikringsselskaper.

§ 2a-10 skal lyde:

§ 2a-10 Organisasjonsform, vedtekter

Et morselskap i finanskonsern skal være foretak som nevnt i § 2a-2 bokstav d. Vedtektene i et morselskap og endringer i disse skal godkjennes av Kredittilsynet.

For morselskap som er aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, gjelder aksjeloven eller allmennaksjeloven med mindre annet følger av lov eller forskrift. Aksjeloven § 3-5 første ledd tredje punktum og § 8-1 annet ledd og allmennaksjeloven § 3-5 første ledd tredje punktum og § 8-1 annet ledd gjelder ikke for selskapet.

For morselskap i finanskonsern som nevnt i § 2a-2 bokstav d annet punktum, gjelder reglene om finansieringsforetak i kapittel 3 tilsvarende.

I § 2a-16 skal overskriften lyde:

§ 2a-16 Etablering av konsern med morselskap som nevnt i § 2a-2 bokstav d første punktum.

§ 2a-16 første ledd første punktum skal lyde:

Generalforsamlingen i en finansinstitusjon som eier eller ønsker å eie en så stor eierandel i en annen finansinstitusjon at det består et konsernforhold mellom de to institusjonene, kan med samtykke av Kongen beslutte at konsernet skal organiseres med morselskap som nevnt i § 2a-2 bokstav d første punktum.

§ 3-9 tredje ledd skal lyde:

Foretaket skal ha en administrerende direktør (daglig leder). Administrerende direktør (daglig leder) tilsettes av styret.

§ 3-18 nytt annet ledd skal lyde:

Grensen etter første ledd gjelder ikke for eierandeler i konsernforetak.

Nåværende annet ledd blir nytt tredje ledd.

IV

I lov 20. juni 2003 nr. 41 om tiltak mot hvitvasking av utbytte fra straffbare handlinger mv. (hvitvaskingsloven) skal § 6 nytt femte ledd lyde:

Plikten til å registrere kundens faste adresse etter første ledd nr. 3 gjelder ikke for bank dersom Folkeregisteret har vedtatt at kundens adresse skal være fortrolig eller strengt fortrolig. Departementet kan i forskrift fastsette tilsvarende unntak for andre rapporteringspliktige.

V

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Kongen kan gi overgangsbestemmelser.